Цана асобнага нумару 20 гр.

Opłatą pocztową uiszczono ryczałtem.

РЭХА ПРАЦЫ

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр., на 3 мес. — 4 зл., на паўгоду — 8 зл., на год — 15 зл., заграніцу ўдвая даражэй. Перамена адрэсу 30 гр.	Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаван. залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 грош. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 8 — Вільня, Серада 26-га верасьня 1928 г. — Год 1

40.000

Наступленьне капіталу на работніцкую клясу з кожным днём узрастае непамерна: варункі, пры якіх прыходзіцца працаваць, дзякуючы капіталістычнай рацыяналізацыі працы, робяцца проста немагчымымі; плата, якую атрымоўлівае рабочы, з кожным днём губіць сваю рэальную вартасьць. Атрымаеш грошы, а купіць нічога ня можаш, бо дарагавізна з кожным днём расьце.

Ня дзіва, што работнікі „узварушыліся“. Апошнімі часамі мы былі сьведкамі вялікага „ўзруху“ працоўных мас, а асабліва гарадзкога пралетарыяту. У кожнай газэце можна вычытаць, што ў тым ці іншым месьце, у той ці іншай хвабрыцы, капальні, а навет і ў вёсцы, (як прыкладам забастоўка сялян на Зах. Укр.) паўстаюць забастоўкі, якія робяцца ўсё больш „заядлымі“, упорнымі, ахопліваючыя ўсё большы лік рабочых і ў найбольшых выпадках — *пераможныя*. Гэтая „заядласьць“ і ўпорлівасьць у барацьбе за лепшыя ўмовы жыцьця, як ня трэба лепей, сьведчаць аб тым, што работніку далей трываць так нельга, што „ўсёроўна: ці паміраць, ці жыць!“. Такое палажэньне, бязумоўна, рэвалюцынізуе працоўныя масы, дае веру ў блізкую перамогу.

Але работнікі бастуюць ня толькі на эканамічным груньце. Капіталісты не задавальняюцца тым, што бязьлітасна эксплёатуюць галодных і халодных наемнікаў, але яны хочуць судзіць і *караць* рабочых, хочуць па „своему“, не чакаючы нейкай там „справядлівасьці“, каб гэтым захапіць яшчэ большую ўладу над рабом-наемнікам, каб яшчэ больш яго эксплёатаваць.

Гэтак вось нядаўна ў большасьці лодзкіх бавоўняных хвабрыках былі вывешаны прамыслоўцамі табліцы кары, якія будуць накладацца на работнікаў за розныя „праступкі“. Ня маем яшчэ магчымасьці бліжэй пазнаёміцца з гэтымі табліцамі, але тое, што *проці іх выступіла 40,000 работнікаў, якія абвесьцілі агульную забастоўку*, кажа нам, што націск капіталу даходзіць да найбольшага разьмеру.

Так, 40.000 работнікаў пакінула варштаты, пакінула працу, якая ўсё-ж давала яму хоць галоднае жыцьцё; 40.000 ахвяраваліся на голад і холад, пазбавілі кавалка хлеба сваіх дзяцей; пайшлі на найбольшую рызыку, каб скінуць гэтыя табліцы кары, якія даюць магчымасьць зьдзеку, закабаленьня работнікаў. Гэтая гэраічная акцыя зьвязваецца з барацьбой за падвышку платы на 20%, пашырыцца мае на іншыя прамысловыя цэнтры, як Беласток, Горадня і інш.

Па словах прэсы, у Лодзі, гэтым вялікім цэнтры сьвядомага пралетарыяту, цяпер вялікі рух. Адбываюцца сходы і мітынгі. Работнікі становяцца на самую левую плятформу. Гэтак „Słowo“ № 218 піша: „На сходзе рады дэлегатаў клясавага саюзу, якая прыняла гэтае рашэньне, былі прысутныя камуністы, якім удалося здабыць большасьць. Камуністаў вядзе пасол Бітнэр“.

Рабочыя ня пойдуць працаваць, пакуль ня будуць скіненыя гэтыя табліцы кары.

Гэтая гэраічная барацьба лодзкіх рабочых знайшла водгук заграніцай. Той-жа № „Слова“ падае, што „Камінтэрн пастанавіў дапамагчы бастуючым. Мае быць выпушчана супольная адозва да работніцкай клясы. Адбудзецца таксама канфэрэнцыя расейскіх тэкстыльных работнікаў у справе помачы на карысьць бастуючых работнікаў у Лодзі“.

Але не давялося доўга баставаць. 40,000 салідарна выступіўшых работнікаў перамаглі: табліцы караў зьняты. Праца пачнецца ізноў.

Акцыя за падвышку платы адкладзена да 1 кастрычніка.

Беларускія працоўныя масы павінны зорка сачыць за гэраічнымі і салідарнымі выступленьнямі пралетарыяту, каб па іх прыкладзе навучыцца, *як змагацца і перамагаць*.

Небясьпека фашыстаўскага перавароту у Аўстрыі.

Унутраныя сацыяльна-палітычныя адносіны ў Аўстрыі ўсьцяж завастраюцца. Рэакцыйныя сілы, якія працуюць на цямнейшым груньце—сярод вясковага сялянства, усьцяж кансалідуюцца, маючы значнае падтрыманьне ў цэнтральным урадзе кс. Зэйпля. Наадварот — у местах, у якіх самаўрады, пачынаючы з сталічнага, амаль не цалком захоплены сацыялістамі, групуюцца больш прагрэсыўныя, радыкальныя элемэнты, з работніцкай клясай на чале. На гэтай супярэчнасьці ў краі, у якім работнікі і сяляне не навучыліся падаць адны адным руку, каб злучыцца ў супольнай барацьбе за свае супольныя інтарэсы, чаму віною, пэўна-ж, „сацыялістычныя“ павадыры, — спрытна будуе сваё панаваньне ў краі рэакцыйны ўрад ксяндза Зэйпля. Але, як паведамляе нямецкая сацыялістычная прэса, за плячыма ўраду ўсьцяж гуртуюць свае сілы — фашысты-манархісты. У апошнія дні ў Карынтыі адбыўся сэкрэтны зьезд манархічных павадыроў, у якім прыймаў учасьце навет сын былога наступніка баварскага пасаду Рупрэхта — прынц Альбрэхт. Сацыял. прэса цьвердзіць, быццам кіраўніцтва манархічнай акцыяй ў Аўстрыі ўзялі ў свае рукі баварскія манархісты. Прынц Альбрэхт прыехаў у Аўстрыю пад фальшывым пашпартам.

Венская прэса ўсьцяж робіць рэвэляцыі — з абодвух бакоў — аб сталым павялічэньні збраеньняў дзьвюх варожых баявых арганізацыяў — сацыял-дэмакратычнага „Шутцбунду“ і хрысьціянска-дэмакратычнага „Гэймвэру“.

На дзень 7-га кастрычніка назначаны зьезд дэлегатаў гэтага „Гэймвэру“ ў Вінэр-Нейштаце, — у самым прамысловым цэнтры ніжняй Аўстрыі. У зьезьдзе мае прыняць учасьце каля 18.000 сяброў „Гэймвэру“. У часе працы зьезду ўся армія „Гэймвэру“ па ўсяму краю мае трываць у поўнай баявой гатоўнасьці — на выпадак якіх сутычак з „Шутзбундам“ з'арганізаваных работніцкай клясай. Сацыялістычная прэса Аўстрыі слушна б'е трывогу, даводзячы, што самая думка аб скліканьні такога зьезду ў цэнтры работніцкага руху зьяўляецца правакацыяй. І — дзеля таго — сацыялісты склікаюць на той-жа дзень 7 кастрычніка ў тое-ж места Вінэр-Нэйштат зьезд свайго „Шутцбунду“...

Лібэральная прэса ў Вене выражае трывогу, прадбачачы слушна, што з усяго гэтага няўхільна дойдзе да крывавых падзей—тым больш, што абедзьве арганізацыі азброены навет кулямётамі, амаль што — не гарматамі... Лібэральная незалежная прэса трэбуе, каб урад забараніў аднолькава абодва зьезды дый змусіў да разбраеньня абедзьве арганізацыі. Але ўрад яўна, ці скрыта, але бясспрэчна, падтрымлівае „Гэймат-бунд“, які мае „звольніць край ад сацыялістычнай заразы“.

Венская прэса падчырківае, што зьезд у Вінэр-Нэйштаце можа аказацца толькі першым крокам, за якім падзеі могуць пайсьці вельмі шпаркім тэмпам, але ў кірунку, можа ня зусім пажаданым навет „хрысьціянскімі сацыялістамі“ кс. Зэйпля... Узброеныя масы могуць апанаваць фашысты-манархісты, якія даўно падрыхтаваліся быццам да „маршу на Вену“ — узорам Мусоліні, — каб там разагнаць парлямант і захапіць дыктатуру ў краі.

Трэба сказаць, што ўсё гэта — больш, як магчымая рэч. Бо-ж Аўстрыя робіцца ўсё больш — па свайму міжнародаваму палажэньню і акружаючых яе „апэтытах“ і ўплывах вялікіх дзяржаваў — падобнай да Літвы ці Альбаніі. Кожная з канкуруючых за „сэрца і волю“ Аўстрыі вялікіх дзяржаваў гатова пайсьці ў край—на „падтрыманьне сваіх уплываў“ — „на вялізарныя ахвяры“... сваімі грошамі і аўстрыяцкай крывёй...

Дзеля таго — з асаблівай трывогай трэба глядзець на тое, што робіцца ў гэтым усьцяж правакаваным з усіх бакоў краі.

На страх ворагам.

Ня гледзячы на паведамленьне ўсяе польскае прэсы аб спыненьні „Сялянскае Нівы“, вестку аб чым падала і наша газэта, паказаўся ў сьвет, на страх ворагам, новы 36 нумар яе, відаць, каб даказаць толькі, што яна яшчэ дыхае.

Запраўды „дыханьнем на ладан“, можна назваць апошні нумар названай газэты.

У перадавіцы яна, аказваецца, выстаўляецца насьледніцай „Нашай Долі“ з 1906 г., першай рэвалюцыйнай беларускай газэты, якая за сваю рэвалюцыйнасьць з 6 нумароў—пяць раз была канфіскавана і на шостым спынілася. Лічыцца насьледніцай гэтай газэты „Сялянскай Ніве“ — гэта проста, мягка кажучы, фальшаваньне рэвалюцыйнай думкі. Газэта, хвалячая румынскага манархіста Маніў, і рэвалюцыйнасьць — гэта ўжо зашмат!

Ды ўрэшце „С. Н.“ і не дабачае рэвалюцыйнага мамэнту ў „Нашай Долі“, яна бачыць у ей толькі беларускую газэту. Слова „рэвалюцыйная“ — хіба баіцца каламутная „Ніва“, бо пераходзячы да ацэнкі іншых газэт, яна ўсюды мае адзіны крытэрый (мерку)—беларускасьць, думаючы на гэтым адыграцца. Гаворачы аб „Б. Дні“, „Грамадзяніне“, „Народзе“—„С. Н.“ запраўды такі далікатна, вельмі далікатна кажа, што яны „з кірункам на Заход.“ Усім ім пасьвечана толькі некалькі радкоў.

Затое ўрэзала на ўсю руку „С. Ніва“, перайшоўшы да „Рэха Працы“. Тут яна ўжо дала волю пяру і пашла валіць як сякерай (можа ў надзеі на чыюсь пахвалу?!).

Толькі паслухаць „С. Н.“ — дык выходзіць, што „Рэха Працы“ „пастанавіла сваей мэтай бараніць інтарэсы меставага насяленьня, а перадусім работнікаў, бяз розніцы нацыянальнасьці, г. знача работнікаў польскіх, жыдоўскіх, расейскіх, ну, і беларускіх“ (значыць, апошніх пры канцы!). Далей нібы — „Р. П.“ уважае, што самі беларусы не здалеюць уласнымі сіламі здабыць сабе лепшае долі і затым галоўным чынам (падч. Рэд.) разьлічвае на чужацкую помач, польскіх ці то расейскіх работнікаў“...

Можна было-б падумаць, што ў перадавіка „С. Н.“ замяшаньне ў галаве пасьля доўгага беспрацоўя, бо такое сьвядомае ілжы мы ня бачылі дасюль навет ад сельсаюзьніцкага органу. Але тут на ілжы далёка не заедзеш. Так, мы баронім пралетарыят, але перадусім беларускі, не пакідаючы і пралетарыяту іншых нацыянальнасьцяў, як свайго натуральнага саюзьніка.

Але мы сьведамы вялікай ролі ў працоўным руху таксама сялянства, маем на ўвазе заўсёды інтарэсы беларускага селяніна і стала цьвердзім, што толькі ў саюзе сялян і работнікаў, у супольнасьці іх інтарэсаў, у супольнасьці барацьбы за агульныя правы працоўных—адзіны шлях перамогі!

А што тычыцца выказанай нібы намі няверы ў свае сілы, то проста дзіва, як перадавік „С. Н.“ пускае міма вушэй нашае стале цьверджаньне, што мы мусім спадзявацца ў першую чаргу на свае ўласныя сілы, сьвядомасьць і арганізаванасьць.

Гэта добра ўсьведаміў сабе кожны, хто чытае нашу газэту, толькі, як відаць, перадавіку „С. Н.“ ня тоўпіцца гэта ніяк у галаву, які, напісаўшы яўна і сьвядома фальшывае цьверджаньне, пашоў далей, асноўваючыся на ім і, пішучы розную блытаніну на тэму аб значэньні пралетарыяту (гэтага слова, між іншым, таксама высьцерагаецца ўжываць баязьлівая „Сял. Ніва“) і сялянства ды ўрэшце... проста б'е сама сабе. Яна кажа, што „нельга спадзявацца на ўсьведамленьне і арганізацыю работнікаў і чужацкую дапамогу—трэба ўсьведамляць і арганізаваць аграмадную большасьць гэтага народу — беларускія сялянскія сярмяжныя масы“. Пане перадавіку „С. Н.“! — дзе-ж Вашыя арганізаваныя сяляне і чым Вы іх усьведамляеце? Тым, што „пастанавілі мэтай... арганізацыю яго ў моцную партыю“?

Гэта Ваш „Сялянскі Саюз“!?

А ці ня Ваша гэта газэта проці партыі, якая злучала чуць ня ўсё беларускае сялянства, гэтак варожа выступала? Не саромце сябе, бо вы так залгаліся, што Вам ніхто проста не паверыць, ня толькі сяляне, якія Вас адарылі... поўнаю зьнявагай. Не памогуць навет Вашы напускныя сьлёзы!

Адно праўда, што „С. Н.“ ня так вырашае зямельнае пытаньне, як „Рэха Працы“. На жаль Вы, відаць, ня ведаеце нашага вырашэньня, бо каб сказалі, то так напэўна сказалі-б, як сказалі аб пралетарыяту і сялянства наагул. Трафарэт Ваш аб уласнасьці і іншых роскашах для сялян ведаем, але ня ведаем, ня бачылі вашай барацьбы навет за ўласнасьць. Ня чулі вашага адношаньня да прымусовай камасацыі, парцэляцыі з выкупам, да ліквідацыі сэрвітутаў, якія разыгрываюцца на нашых вачох.

Значыць, вашы ўсе словы—гэта завеса для баламучаньня сялянства, і пазвольце вам ня толькі не паверыць, што „і ўсе іншыя пытаньні... вырашаеце згодна з інтарэсамі і ідэаламі беларускага сялянства“ — але проста бачыць у іх... пустыя фразы.

Сялянства ня плакала на вашай мнімай як аказалася, сьмерці, не заплача і аб запраўднай. Паказаліся на страх ворагам, але запраўды лепш—злазьце з даху і ня псуйце гонтаў! Або ўрэшце навучыцеся-ж Вы пісаць без брахні.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Новы бюджэт.

Частка варшаўскай прэсы інфармуе, што ўжо закончана правізарычная (прыблізная) вялічыня бюджэту Польшчы на 1929—30 бюджэтны год, які быццам мае раўняцца суме 2 мільярдаў 600 мільёнаў злотых, г. ё. на 72 мільёны злотых больш, чым у цяперашнім 1927—28 г.

Іншая частка прэсы інфармуе, што сума 2.600 мільёнаў злотых не адказвае праўдзе, а быццам яна значна большая.

З польска-нямецкіх перагавораў.

У палове гэтага верасьня ў Варшаву прыехала некалькі нямецкіх камісіяў дзеля перагавораў з адпаведнымі польскімі камісіямі ў справе нямецка-польскіх гандлёвых зносінаў.

Нарады (замена прапазіцыямі) гэтых прыгатаваўчых камісіяў адбываюцца ў салі Рады Міністраў, да самых-жа перагавораў можа дайсьці толькі пасьля канчальнай згоды гэтых камісіяў. Як хутка і на колькі магчыма згода камісіяў, трудна сказаць, бо немцы нешта ня вельмі сьпяшаюцца з заканчэньнем гэтых камісыйных паседжаньняў. Так, 21 г. м. старшыня нямецкай дэлегацыі д-р Гэрмэс выехаў у Бэрлін, як падае прэса пэўне, з мэтай паінфармавацца з прыехаўшым з Жэнэвы канцлерам Мюллерам, аб гутарках канцлера з польскім мін. Залескім у Жэнэве і атрымаць ад яго далейшыя інструкцыі аб перагаворах.

Гэтымі-ж днямі выедзе ў кароткі водпуск (пэўне таксама па інфармацыі) старшыня нямецкай праўнай камісіі дырэктар Марціус. Разам з ім выяжджае, як інфармуе прэса, на некалькідзённы „адпачынак“ і старшыня польскай праўнай камісіі д-р Махлеўскі.

„Малы“ перапынак, піша польская прэса, наступіць і ў вуглёвай камісіі, вызначыўшай сваё першае паседжаньне на 15 кастрычніка г. г., бо два яе старшыні, як нямецкі Кралік, так і польскі Цыбульскі выяжджаюць на вуглявы кангрэс у Лёндан.

Як бачым, дык нямецка-польскі дагавор будзе яшчэ далёка ня зараз, калі ён толькі будзе.

Забастоўка ў Лодзі.

У мінулым тыдні адбылася вялізарная забастоўка работнікаў валакнянага промыслу ў Лодзі.

Прычына забастоўкі: вывешаньне прамыслоўцамі табеляў караў работнікам. На гэта работнікі адказалі вялізарнай забастоўкай з дамаганьнем зьнясеньня гэтых караў і падбаўкі 20 прац. платы.

Перамаглі работнікі (Гл. перадавіцу).

Салідарнасьць работнікаў.

Дырэкцыя варшаўскай мэталёвай фабрыкі — Голэнбёўскі выкінула беспадстаўна аднаго сьведамага работніка. Усе работнікі гэтай фабрыкі патрэбавалі прыняць яго на працу і, калі дырэкцыя катэгарычна адмовіла—абвясьцілі забастоўку, якая трывала ў працягу двух месяцаў. 15/IX інспэктар працы сазваў канфэрэнцыю і ўгаварыў уласьніка фабрыкі прыняць на працу звольненага работніка і гэтым спыніў працяжную забастоўку.

Усе за аднаго—адзін за ўсіх!

Новы польскі „król".

Да рэдакцыі „Gazety Wągrowieckiej" на гэтых днях прыйшоў нейкі Францішак Гавловіч і ўрачыста „асьвядчыўся", што ён зьяўляецца „królem polskim", адначасна запэўняючы рэдакцыйны пэрсонал, што ён ня ёсьць умыслова хворы. Калі адзін з працаўнікоў рэдакцыі папрасіў яго сфатаграфаваць, дык „król" на гэта згодзіўся, толькі ўпёрся зьняць капялюш, каб ня страціць каралеўскай годнасьці. Гавловіч мае 57 гадоў, мае сына, які „будзе" заступнікам на каралеўскі трон у Польшчы.

Цікава, ці ня ёсьць такія самыя „здаровыя" на ўмыслы і нашы манархісты з-пад „Słowa".

Заграніцай.

Кітай пагражае выхадам з складу Лігі.

Кітайская дэлегацыя ў Жэнэве выслала да свайго ўраду тэлеграму, радзячы яму адклікаць сваю дэлегацыю — у знак пратэсту проці не атрыманьня Кітаем ізноў мейсца ў ў Радзе Лігі.

У Кітаі ўсьцяж баі.

Паміж атрадамі шантунскай арміі і войскамі паўдзённага Кітаю дайшло да новых баёў. Адступаючы на поўнач, шантунскія атрады спрабавалі затрымацца на рацэ Лян. І вось тутака і дайшло да страшэнна крывавых баёў.

Змова проці манджурскага дыктатара.

З Харбіну даносяць, што мукдэнская паліцыя раскрыла змову, якая падрыхтоўвала замах на Чанг-Су-Ляна, сына Чанг-Тсо-Ліна. Паўстанцы мелі захапіць адначасна ўладу ў Мукдэне і Харбіне, дзе — перабіць усіх вышэйшых саноўнікаў манджурскага ўраду. На чале новага ўраду меў стаць ген. Чанг-Чу-Чанг, былы губэрнатар Шантунгу, які меў абвясьціць сябе дыктатарам у Харбіне. Ці гэты замах меў мэтай вызваленьне Манджуры з-пад японскага іга, якое ня мае сілаў скінуць слабы наступнік Чанг-Тсо-Ліна, вестка не высьвятляе.

Вялікая змова проці Амманулаха ў Афганістане

З Кабулу, сталіцы Афганістану, даносяць, што афганскі ўрад апублікаваў афіцыяльны камунікат аб арыштаваньні 64 высокіх духоўных асобаў. Арыштаваныя муллы вінавацяцца ў арганізаваньні змовы, якая мела мэтай скінуць з трону Амманулаха — у часе яго падарожжы па Эўропе. Замахоўцы ў часе адсутнасьці караля распачалі агітацыю сярод насяленьня проці ўсіх праектаваных Амманулахам рэформаў, якія маюць мэтай ператварэньне краю на эўрапэйскі лад.

Недарма-ж Амманулаха завуць „афганскім Пятром Вялікім". Бо-ж якраз такія змовы ды замахі проці цара рабіліся рэакцыйным духавенствам ды баярствам і тады.

Англія „разбраяецца"—на ўсходзе.

Англія пабудавала шэраг новых вялізарных гідраплянаў з 3 маторамі па 2.100 „конскіх сілаў" кожны. Гэтыя аэрапляны прызначаны для новай вялікай „базы паветранага флёту" Англіі ў Басоры. Басора, гэта—порт у Пэрсідзкім заліве на Захадзе Індыі, які пануе і над далінай Мэсапатаміі. Гэтыя гідраппляны, поруч з марскім флётам Англіі — маюць задачай гарантаваць панаваньне Англіі на яе Індыйскім Усходзе, асабліва-ж пільнуючы англійск. марскіх шляхоў з Эўропы ў Індыю.

Як ведама, Англія мае з усходняга боку Індыі другую такую-ж, яшчэ вялікшую „базу", якая пільнуе англійскага панаваньня на далёкім усходзе (Сінгапур).

Забастоўка партовых работнікаў у Аўстраліі трывае ўсьцяж.

Большасьць аўстралійскіх партоў — нячынная. Партовыя работнікі адмовіліся прыступіць да працы — на падставе прысуду разьемчага трыбуналу, які лічаць для сябе крыўдным. Уласьнікі параходаў пастанавілі зьвярнуцца з заклікам да ўсіх штрэйкбрэхэраў, каб ішлі працаваць — на месца бастуючых.

Пратэст англійскай работніцкай партыі проці тактыкі англійскай дэлегацыі ў Лізе.

Выканаўчы Камітэт англійскай работніцкай партыі („Лябор Парты") выдаў адозву, у якой заклікае работніцкія арганізацыі да энэргічнага пратэсту проці таго падтрыманьня, якое знайшла правакацыйная прамова Брыяна ў старшыні англійскай дэлегацыі лёрда Кушэндэна. У канцы адозва заклікае англійскі ўрад, каб... даў прыклад іншым дзяржавам у справе агульнага разбраеньня.

Плебісцыт у Нямеччыне—па трэбаваньню камуністаў.

Нямецкі ўрад згадзіўся наладзіць у краі плебісцыт (усенароднае галасаваньне) — у справе законапраекту аб забароне будаваньня браняносцаў. Законапраект унесены камуністычнай партыяй. Паводле канстытуцыі, такое ўсенароднае галасаваньне законапраекту можа адбыцца, калі гэтага трэбуе дзясятая частка ўсіх маючых выбарнае права грамадзян. Такім чынам камуністам трэба сабраць 4 мільёны подпісаў, дамагаючыхся плебісцыту.

Палітычнае палажэньне ў Румыніі.

„Нацыянальна-сялянская партыя", на чале якой стаіць пасол Маніў, якая стварае ядро апазіцыі, выдала вельмі вострую адозву проці ўраду. Адозва абяцае прадаўжэньне зацятай барацьбы проці ўраду „лібэралаў". Адозва даводзіць да ведама шырокіх масаў сялянства, што ўрад Братыяну, ня маючы даверра сярод румынаў, ня мае яго і заграніцай—бо ўсе стараньні ўраду здабыць заможную пазыку — асталіся дарэмнымі. Адозва папераджае сялянства, каб рыхтавалася да новага агульнага краёвага кангрэсу дэлегатаў сялянства, які мае партыя склікаць у бліжэйшым часе — для апрацаваньня далейшай тактыкі барацьбы з урадам.

У палітычных колах усьцяж спадзяюцца, што ўрад Братыяну сам падасьць у адстаўку, як толькі канчальна высьветліцца правал усіх яго забегаў аб загранічную пазыку. Тады быццам Рэгенцыйная Рада запрапануе стварэньне ўраду павадыру гэтай найбольш умеранай часткі апазіцыі—„нацыянальна-сялянскай партыі"—паслу Маніў.

Каб жа-ж толькі—не зманіў сялянства.

З Т-ва Бел. Школы.

Акружны Зьезд Т-ва Беларускай Школы ў Косаве.

2-га верасьня с. г. адбыліся перавыбары Косаўскай Акружной Управы Т-ва. Усе тыя рэпрэсіі і надужыцьці, якія сыпаліся на галаву Косаўскай Акружной Управы, яшчэ прычыніліся да часовага заняпаду працы, стварылі заблутанасьць і наагул зьнеахвоцілі некаторых сяброў да працы.

Аж, ня гледзячы на гэта, адбываецца Акружны Зьезд. Прыходзяць прадстаўнікі адзін за другім. Чуецца нейкая нясьмеласьць, нейкая баязьлівасьць і заразам жаданьне — выказаць шчыра ўсё тое, што так набалела на душы. Як-жа ня выказаць?! Культурна-асьветная праца, якая адна толькі зможа гуманізаваць грамадзянства, пабуджаючы да поступу, пашыраючы кругавід чалавека і ставячы яго на роўні з усімі культурнымі людзьмі — гэтая праца ў „цывілізаванай" дзяржаве мусіць спатыкаць на сваім шляху перашкоды і рэпрэсіі — наш беларус мусіць заставацца ў колах цемры!

Зьдзіўленьне, здуменьне і абурэньне гортваюць наш працоўны народ, які прабудзіўся, які ўзяўся за працу, каб здабыць сабе лепшую будучыню, каб плады сваёй творчасьці разам з усімі народамі палажыць у агульна-чалавечую скарбніцу.

Доўга прышлося чакаць на адчыненьне зьезду дзеля таго, што ня было прадстаўніка Галоўнай Управы Т-ва. Ужо сябры пачалі траціць надзею на прыбыцьце яго, як неспадзявана завіталі да нас дарагія госьці — паслы Беларускага Сялянска-Работніцкага Клюбу І. Дварчанін і Я. Грэцкі.

Зараз-жа быў адчынены зьезд старшынёю Акружной Управай Т-ва Захарам Казімерчыкам.

Беларускія Сялянска-Работніцкія паслы віталі зьезд, а заместа прадстаўніка Галоўнай Управы Т-ва гаварыў, як сябра яе, пасол І. Дварчанін, які зрабіў даклад аб працы Т-ва. Падаўшы вестку аб прыкрыцьці працы Галоўнай Управы праз Віленскага Ваяводу, заклікаў ня падаць духам, а ў адказ на гэта прыкрыцьцё адказаць толькі пасіленай працай Т-ва, дружным складаньнем дэклярацыяў на родную школу. Праяўленьняў нашага духа ня дасца застрашыць ніякімі нагрозамі — наш народ, які пачаў тварыць, выявіць сваю творчую энэргію ў іншых формах, калі будзе зьліквідавана форма гэтая, цяпер існуючая.

Па дакладзе зьезд прыняў рэзалюцыю пратэсту проці прыкрыцьця Галоўнай Управы Т-ва, наступнага зьместу:

„Зьезд прадстаўнікаў Т-ва Беларускай Школы, заслухаўшы паведамленьне аб прыкрыцьці працы Галоўнай Управы Т-ва Беларускай Школы, а таксама, дазнаўшыся аб прычынах прыкрыцьця, канстатуе:

Прыкрыцьцё Галоўнай Управы праз Віленскага Ваяводу зьяўляецца новым гвалтам над беларускім працоўным народам у яго імкненьні да лепшай будучыні.

Прыкрыцьцё Галоўнай Управы паказвае, што Віленскі Ваявода не здавальняецца тым, што зьліквідаваны палітычныя пляцоўкі беларускага народу—ён перанес барацьбу на культурны фронт і хоча зьнішчыць тую адзіную арганізацыю, дзе беларускі народ мог праявіць сваю творчую энэргію.

Ударамі па Галоўнай Управе Ваявода б'е па ўсей культурна-асьветнай працы вядзе барацьбу яўна проціў усяго, што для нас, як і для кожнага народу, ёсьць самае сьвятое. Зьезд горача пратэстуе проці гэтага гвалту і заяўляе, што гэта ня спыніць нашага імкненьня да беларускай асьветы і да пашырэньня свае нацыянальнай і сацыяльнай сьвядомасьці.

Наш дух ня даеца застрашыць ніякімі пагрозамі, калі гэта тычыцца справы беларускай асьветы і барацьбы з цемраю—гэтым найгалоўнейшым ворагам беларускага працоўнага народу.

Мы ўсе як адзін, у адказ на распараджэньне Віленскага Ваяводы, адкажам пасіленай працай Т-ва і яшчэ большым імкненьнем да адчыненьня роднай школы.

Тысячы новых дэклярацыяў з дамаганьнем роднай школы, гарачы заклік да насяленьня—не астанаўлівацца ў гэтым імкненьні навет пры закрыцьці нашых установаў—хай гэта будзе адказам проціў гвалту над беларускай культурай!

Проціў цемры!

Няхай жыве родная школа і родная культура!"

У наступным парадку далей былі даклады з месцаў. Даклады з месцаў—гэта быў крык набалеўшых душ, гэта была сьвядомая, шчырая споведзь свайго народу, гэта быў крык: „Мы хочам сьвету, нам цяжка, душна"! Гаварылі сьвядома, без запінкі аб тым поступе, які дасягнены ў паасобных гуртках у галіне маральнага ўзгадаваньня нашай моладзі. Трэба сказаць, што з гэтага боку дасягнена многа! У кожнай вёсцы, дзе ёсьць гурток Т-ва, моладзь ня п'е гарэлкі—яна ахвяруе гэтыя кошты на культурна асьветную працу; у некалькіх вёсках на агульную ахвярнасьць пачалі будавацца Народныя Дамы—ня трэба казаць аб бібліятэках-чытальнях, без якіх існаваньне Гуртка было-бы бязмэтным. Уліваецца ў душу вялікая, магутная надзея, што прабуджаны зосну наш народ робіць поступ, з барацьбой ідзе наперад к здабыцьцю асьветы!

Чэсьць Вам, працаўнікі для радзімай справы!

У чарговым парадку адбыліся выбары Акружной Управы, у склад якой увайшлі сябры: Антон Мажэйка, як старшыня, віцэ-старшыня—Сьцяпан Цярэшка, сэкрэтар—Піліп Пестрак, яго заступнік Раман Валах, скарбнік—Дзяніс Гуляй.

У бягучых справах паслы заклікалі да барацьбы за родную школу шляхам складаньня дэклярацыяў, бо родная школа ёсьць падставай існаваньня народу, падставай яго ўзгадаваньня і разьвіцьця. Паміж іншым, пасол І. Дварчанін зазначыў аб неабходнасьці разьвіцьця беларускай песьні, якая зьяўляецца адбіткам душы нашага народу, якая складалася вякамі ў горы і радасьці і якая спрадвякоў, прайшоўшы праз зьдзекі і зьнявагі, у нашых гушчах захавалася, але... па троху забылася, дзякуючы асыміляцыі нашага народу чужынцамі...

Хор, тэатр, аркестр, лекцыі, курсы, чытаньні...

Браты! Як мы гэтага ўпоўні дасягнем, мы зробім многае—мы зробім усё!

Дык, да працы, дарагія сябры!

Зьезд закончыўся пры бадзёрым, натхнёным настрою пяянем беларускага народнага гімну — „Ад веку мы спалі і нас разбудзілі"...

Прысутны сябра.

Наша хроніка.

КАСТУСЬ СМАКІЛА
памёр 8-га верасьня г. г.

8-га верасьня г. г. памёр ведамы з працэсу Грамады Кастусь Смакіла. Ня гледзячы на тое, што ён быў 100 прац. інвалід і так моцна падупаўшы на здароўі, суд засудзіў яго на некалькі гадоў. Праз кароткі час сядзеньня турэмная адміністрацыя даведалася, што яго ня ўтрымаць ня толькі што ў турме, але і на сьвеце, бо меў ён сухоты. Такім чынам яго выпусьцілі, каб памёр на „волі".

Сьмерць гэтай ахвяры агарнула сумам, ня толькі вёску, дзе ён жыў і памёр, але і ваколіцу. Кожны сьпяшыў на пахараны, каб аддаць апошні доўг. Рукамі сялян і сялянак быў сплецены з дамарослых красак вялікі вянок. Дарогу, па якой нясьлі хаваць нябошчыка, хлопчыкі пасыпалі сечанымі яловымі лапкамі, а дзяўчаты—краскамі.

Паслы на вёсцы. Пасьля перарыву, выкліканага, як абставінамі вонкавага характару, гэтак і прычынамі разыходжаньня ўнутры беларускага грамадзянства, паслы Сялянска-Работніцкага Клюбу выехалі на вёску, каб паінфармаваць выбаршчыкаў аб сваей працы пры дапамозе мітынгаў. Намечана было зрабіць цэлы рад мітынгаў, спачатку пераважна ў тых мясцовасьцях, скуль паслы былі выбраны.

У чацьвер, 13 верасьня меўся адбыцца мітынг у Навагрудку, куды паехалі паслы Я. Гаўрылік і Ф. Валынец, наступна ў чацьвер, 19 верасьня — ў Глыбокім (Я. Гаўрылік і Ф. Валынец) і ў пятніцу 20 верасьня — ў м. Куранцы, Вялейскага пав. (Ф. Валынец і І. Дворчанін). Былі пасланы паведамленьні суадказным старостам і потым на месца паехалі і самі паслы.

Аднак, ані аднаго мітынку так і не ўдалося зрабіць. Мясцовыя ўлады гэтага не дазваляюць. Пакуль не падаём падробнасьцяў перагавораў і „фармальных прычынаў" недазволу, канстатуем, аднак, факт, што паслом Сялянска-Работніцкага Клюбу не магчыма сказаць праўду выбаршчыкам. Затое гэтую магчымасьць маюць хадэцкія і сельсаюзьніцкія паслы ды Спадар. Іх, відаць, выпускаюць, каб адыграліся. Па-за гэтым поўны прастор для знамянітых бэбэхаў.

Заместа гімназіі—паўшэхная школа. Як ужо паведамлялася ў папярэдніх нумарох нашае газэты, па загаду Маладэчанскага Старосты зараз-жа пасьля малебну зачынена Радашкоўская Беларуская Гімназія, быццам „за нізкі пазём".

Калі бацькаўскі камітэт зьвярнуўся да адпаведных уладаў з пратэстам, дык абяцалі адчыніць, але паўшэхную школу.

Вось панкі Станкевічы са сваей кумпаніяй нешта ў сваім „воргане" пра гэта маўчаць. Відаць, прыказана.

Ну, а мы яшчэ раз думаем спытацца ў іх, што-ж будзе далей, да чаго давядзе ваш флірт? Ці можа ў сьлед за каапэрацыяй перадасьцё „пад апеку" і беларускае школьніцтва? Да гэтага вы вядзеце справу, але-ж забываецеся, што яшчэ ёсьць беларускі працоўны народ, які скажа сваё апошняе слова і назавець вас не інтэрнацыянальнымі жулікамі, а проста прадажнікамі. Гэта будзе лагадней, але мацней і праўдзівей.

Зачынілі і расейскую гімназію. Як інфармуе прэса, надовячы зачынена расейская гімназія ў Вялейцы. Прычыны зачыненьня паданы, быццам сцьверджаны брак адпаведных кваліфікацыяў сярод вучыцельскага пэрсаналу і нізкі зровень вучняў вымененай гімназіі.

А мо' й тут завялося што антыдзяржаўнае, мо' камунізм,—хто-ж яго ведае...

Перад гэтым зачынілася таксама расейская гімназія ў Пінску. Бацькаўскі камітэт вымененай гімназіі перад закрыцьцём яе зьвярнуўся да Т-ва Бел. Школы з просьбай аб ператварэньні яе ў беларускую і аб выхлапатаньні канцэсіі. Ад імя Т-ва Бел. Шк. езьдзіў для распазнаньня справы на месцы пасол І. Дварчанін, дзе ў паразуменьні з бацькаўскім камітэтам і пэдагогічным пэрсаналем гімназіі разам вырашылі справу ператварэньня ў дадатнім сэньсе. Аставалася толькі выпрабіць канцэсію. У часе гэтых перагавораў, аднак, здарыўся вядомы факт з „завешаньнем" Галоўнай Управы Т. Б. Шк. і такім чынам ад новай гімназіі прышлося адмовіцца.

Цікава адзначыць факт, што ўсьлед за паслом Дварчанінам паехаў да Пінску Я. Станкевіч, ня ведаючы, здавалася-б, аб апошнім рашэньні працаўнікоў Т. Б. Ш., і таксама гутарыў аб адчыненьні гімназіі. Ці ня ёсьць гэты факт лішнім доказам зьвязку „патаемных" сілаў беларускага грамадзянства з спадаром? Вельмі цікава.

Канфіската „Маланкі". У чацьвер, 20-га верасьня паліцыя сканфіскавала № 9 часоп. „Маланка" за фэльетон Я. М. „Усемагутны паліцыянт", а таксама за верш Улад-Іпіцкага, за жарт і дзьве карыкатуры.

Характэрна, што паліцыя забрала, апрача канфіскаваных, усе іншыя клішэ, якія ня былі канфіскаваны, чым навяла рэдакцыю на вялікія матэрыяльныя страты і тым самым устрымала выхад наступнага нумару на некалькі дзён.

Варта адзначыць, што згодна 73 арт. „Новага Права Прасовага" ўлады павінны найпазьней у працягу 24 гадз. пасьля выданьня загаду канфіскаты паведаміць аб гэтым адказнага рэдактара, што, аднак, да гэтай пары ня было зроблена. Рэдактару „Маланкі" прышлося марнаваць час і абіваць парогі Старосты Гродзкага і Суда, каб даведацца аб прычынах канфіскаты „Маланкі".

Уцяклі з вастрогу. Надовячы з Лукішкаў перявязьлі пад моцным канвоем у Глыбокае Валашэвіча, Сінеўскага і Мажэя, якія былі абвінавачаны ў прыналежнасьці да Ц. К. К. П. З. Б. і ў шпікоўстве на карысьць Радаў.

Па прыбыцьці ў Глыбокае іх памясьцілі там ў вастрозе, а за пару дзён меўся адбыцца суд. Калі прыйшоў дзень суда (21 г. м.), аказалася, што папярэдняй ночы камуністы выламалі краты і ўцяклі ў кірунку радавай граніцы. Паліцыя наладзіла пагоню, якая ня дала ніякага рэзультату.

Гэтая ўцечка выклікала ў Глыбокім цэлую сэнсацыю.

Так гэтую вестку падае 217 нумар „Кур. Віл.".

Катастрофа пад Ваўкавыскам. 21 г. м. паміж станцыямі Зэльва—Ваўкавыск мяшаны цягнік наехаў на работніцкі вазок. 5 работнікаў забіта, 1 цяжка ранены.

На месца выпадку выехала камісія.

Ніколі не зьніштажай сваей беларускай газэты! Прачытаўшы, давай суседу, ці знаёмаму, каб і ён пазнаў праўду аб жыцьці свайго народу і даведаўся, што робіцца на сьвеце!

Рэдактар-Выдавец: М. Масьцерко.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.